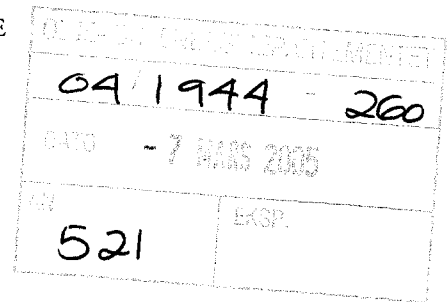

NORD-TRØNDELAG FYLKESKOMMUNE
FYLKESORDFØREREN

Olje- og energidepartementet
Postboks 8148 Dep
0033 OSLO

Vår ref.:
2004/00649-19 RV

Arkiv:
011

Deres ref.:

Dato:
04.03.2005

Fylkestingssak nr. 3/2005

Olje- og energidepartementet – Høring - NOU 2004: 26 Hjemfall

Det vises til brev herfra datert 09.02.2004 angående utsettelse av fristen for å avlevere høringsuttalelse. Kopi av brevet vedlegges.

Fylkestinget i Nord-Trøndelag behandlet ovennevnte sak i møte 3. mars 2005 og fattet slikt vedtak:

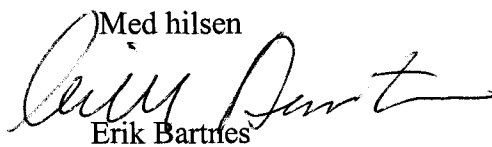
I tilknytning til Olje- og energidepartementets høringsutsendelse av NOU 2004:26 uttaler Fylkestinget i Nord-Trøndelag følgende:

1. Landets vannkraftressurser har hatt og vil fortsatt ha avgjørende betydning for bosetting og næringsliv i distriktene. Hjemfallsinstituttet i Industrikonsesjonsloven av 1917 har bidratt til at det er etablert et offentlig eierskap med stor lokal og regional tilknytning og betydning. Det offentlige eierskapet har stor egenverdi. Nasjonale og lokale hensyn er godt ivaretatt gjennom dagens ordning. Fylkestinget i Nord-Trøndelag ser ikke at det er samfunnsmessige gode argumenter for innføring av et hjemfallsinstitutt som vil medføre uthuling av og betydelige endringer i det offentlige eierskapet.
2. Fylkestinget i Nord-Trøndelag mener at Hjemfallsutvalgets innstilling ikke gir et godt nok grunnlag for å fremme lovendringsforslag som skal regulere et nytt hjemfallsinstitutt. Dette særlig fordi det er usikkerhet knyttet til i hvilken grad EØS-avtalen gjelder for vannkraftsektoren og hvilket handlingsrom den gir for utformingen av en framtidig ordning. I tillegg er de samfunnsmessige konsekvenser i liten grad utredet.
3. I forhold til EØS-avtalen registreres det at det har vært statens syn at denne ikke gjelder forvaltningen og eierskapet av vannkraftressursene uten at dette standpunktet er fulgt opp gjennom forhandlinger med ESA. Fylkestinget etterlyser initiativ til forhandlinger med ESA, hvilket har vært hovedregelen i alle andre saker av nasjonal betydning, og krever at det gjennomføres slike forhandlinger før saken legges fram for Stortinget.

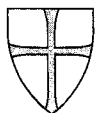
4. Fylkestinget i Nord-Trøndelag mener videre at de samfunnsmessige konsekvenser må utredes grundigere. Forvaltningen av kraftproduksjonen og infrastrukturen knyttet til denne er sentrale bærebjelker i velferdssamfunnet og beredskapsaspektet er særdeles viktig. Kraftbransjen er en desentralisert næringsvirksomhet representert i alle regioner i Norge og med stor betydning for lokalsamfunnene. Lokalt/regionalt eierskap setter energiselskapene i en særstilling som aktører i næringsutviklingen i distriktene, og hvor selskapenes organisasjon utgjør viktige kompetanseressurser.
 5. Fylkestinget i Nord-Trøndelag kan på bakgrunn av de ovenstående forhold ikke gi sin tilslutning til noen av utvalgets modeller på nåværende tidspunkt og mener at Stortingets behandling av saken må utsettes inntil disse forholdene er avklart. Fylkestinget vil likevel fremheve at transaksjonsmodellen/rettighetsmodellen i størst grad synes å tilfredsstille de samfunns- og eiermessige krav som bør stilles, dersom de uavklarte problemstillinger knyttet til modellene kan løses tilfredsstillende.
- Fylkestinget er enig med flertallet i Hjemfallsutvalget om at den resterende del av tredjedelen til vertskommunene skal tilfalle regionnivået ved fordeling av verdier ved hjemfall.
6. Den kommunale og fylkeskommunale vannkraftproduksjonen er bygget ut og betalt av kommunene, fylkeskommunene og deres innbyggere basert på evigvarende konsesjoner. Endringer av hjemfallsinstituttet medfører dermed erstatningsrettslige spørsmål i tilknytning til Grunnlovens § 105. Fylkestinget i Nord-Trøndelag krever at dette særdeles viktige spørsmålet avklares før det utformes en odelstingsproposisjon med nytt lovforslag.

Saksprotokoll for sak nr. 3/2005 vedlegges.

Når det gjelder mindretallsinnstillinger, vises til behandlingen i fylkestingets plenum, som er gjengitt på side 5 og 6 i saksprotokollen, og behandlingen i komite for samferdsel, næring og miljø, gjengitt på side 3 - 5.

Med hilsen

Erik Bartnes

Kopi:
Storingsrepresentantene for Nord-Trøndelag

NORD-TRØNDELAG FYLKESKOMMUNE
SENTRALADMINISTRASJONEN

Olje- og energidepartementet
Postboks 8148 Dep
0033 OSLO

Vår ref.:
2004/00649-17 AF

Arkiv:
011

Deres ref.:
04/1994

Dato:
09.02.2005

Olje- og energidepartementet - Høring - NOU 2004: 26 Hjemfall

Det vises til departementet brev datert 01.12.2005 hvor det heter at høringsuttalelser må være departementet **i hende senest 1. mars 2005.**

Fylkestinget i Nord-Trøndelag har tingsamling 01.-03. mars 2005. Fylkestinget har i sitt program bl.a. satt opp hjemfallssaken som spesielt tema og blant sakene til behandling er høringsuttalelse til NOU 2004: 26 Hjemfall.

Fylkestingets høringsuttalelse kan ut fra ovenstående først ekspederes herfra 3. mars.

Hensett til den relativt korte høringsfristen i relasjon til sakens kompleksitet og store betydning legger fylkeskommunen til grunn at dette aksepteres av departementet. I motsatt fall ber vi om tilbakemelding slik at fylkesrådets eventuelt forberedende komitè *innstilling til vedtak* kan oversendes.

Alf Daniel Moen
Fylkesrådsleder

Fylkestinget

Nord-Trøndelag fylkeskommune

SAKSPROTOKOLL

Sak nr. 3/2005

Olje- og energidepartementet - Høring - NOU 2004: 26 Hjemfall

Behandlet/behandles av	Møtested	Møtedato	Sak nr.
Fylkesrådet i Nord-Trøndelag	Fylkets Hus, Steinkjer	14.02.2005	35/2005
Fylkestinget	Ole Vig vg. skole, Stjørdal	03.03.2005	3/2005

Saksbehandler: Atle Fornes
Arkivsak: 2004/00649
Arkivkode: 011

Fylkestingets vedtak, fattet i møte 03.03.2005:

I tilknytning til Olje- og energidepartementets høringsutsendelse av NOU 2004:26 uttaler Fylkestinget i Nord-Trøndelag følgende:

1. Landets vannkraftressurser har hatt og vil fortsatt ha avgjørende betydning for bosetting og næringsliv i distriktene. Hjemfallsinstituttet i Industrikonsesjonsloven av 1917 har bidratt til at det er etablert et offentlig eierskap med stor lokal og regional tilknytning og betydning. Det offentlige eierskapet har stor egenverdi. Nasjonale og lokale hensyn er godt ivaretatt gjennom dagens ordning. Fylkestinget i Nord-Trøndelag ser ikke at det er samfunnsmessige gode argumenter for innføring av et hjemfallsinstitutt som vil medføre uthuling av og betydelige endringer i det offentlige eierskapet.
2. Fylkestinget i Nord-Trøndelag mener at Hjemfallsutvalgets innstilling ikke gir et godt nok grunnlag for å fremme lovendringsforslag som skal regulere et nytt hjemfallsinstitutt. Dette særlig fordi det er usikkerhet knyttet til i hvilken grad EØS-avtalen gjelder for vannkraftsektoren og hvilket handlingsrom den gir for utformingen av en framtidig ordning. I tillegg er de samfunnsmessige konsekvenser i liten grad utredet.
3. I forhold til EØS-avtalen registreres det at det har vært statens syn at denne ikke gjelder forvaltningen og eierskapet av vannkraftressursene uten at dette standpunktet er fulgt opp gjennom forhandlinger med ESA. Fylkestinget etterlyser initiativ til forhandlinger med ESA, hvilket har vært hovedregelen i alle andre saker av nasjonal betydning, og krever at det gjennomføres slike forhandlinger før saken legges fram for Stortinget.
4. Fylkestinget i Nord-Trøndelag mener videre at de samfunnsmessige konsekvenser må utredes grundigere. Forvaltningen av kraftproduksjonen og infrastrukturen knyttet til denne er sentrale bærebjelker i velferdssamfunnet og beredskapsaspektet er særdeles viktig. Kraftbransjen er en desentralisert næringsvirksomhet representert i alle regioner i Norge og med stor betydning for lokalsamfunnene. Lokalt/regionalt eierskap setter energiselskapene i en særstilling som aktører i næringsutviklingen i distriktene, og hvor selskapenes organisasjon utgjør viktige kompetanseressurser.

5. Fylkestinget i Nord-Trøndelag kan på bakgrunn av de ovenstående forhold ikke gi sin tilslutning til noen av utvalgets modeller på nåværende tidspunkt og mener at Stortingets behandling av saken må utsettes inntil disse forholdene er avklart. Fylkestinget vil likevel fremheve at transaksjonsmodellen/rettighetsmodellen i størst grad synes å tilfredsstille de samfunns- og eiermessige krav som bør stilles, dersom de uavklarte problemstillinger knyttet til modellene kan løses tilfredsstillende.

Fylkestinget er enig med flertallet i Hjemfallsutvalget om at den resterende del av tredjedelen til vertskommunene skal tilfalle regionnivået ved fordeling av verdier ved hjemfall.

6. Den kommunale og fylkeskommunale vannkraftproduksjonen er bygget ut og betalt av kommunene, fylkeskommunene og deres innbyggere basert på evigvarende konsesjoner. Endringer av hjemfallsinstituttet medfører dermed erstatningsrettslige spørsmål i tilknytning til Grunnlovens § 105. Fylkestinget i Nord-Trøndelag krever at dette særdeles viktige spørsmålet avklares før det utformes en odelstingsproposisjon med nytt lovforslag.

Saksbehandling/Saksgang

Fylkesrådets innstilling til vedtak:

I tilknytning til Olje- og energidepartementets høringsutsendelse av NOU 2004:26 uttaler Fylkestinget i Nord-Trøndelag følgende:

1. Landets vannkraftressurser har hatt og vil fortsatt ha avgjørende betydning for bosetting og næringsliv i distriktene. Hjemfallsinstituttet i Industrikonsesjonsloven av 1917 har bidratt til at det er etablert et offentlig eierskap med stor lokal og regional tilknytning og betydning. Det offentlige eierskapet har stor egenverdi. Nasjonale og lokale hensyn er godt ivaretatt gjennom dagens ordning. Fylkestinget i Nord-Trøndelag ser ikke at det er samfunnsmessige gode argumenter for innføring av et hjemfallsinstitutt som vil medføre uthuling av og betydelige endringer i det offentlige eierskapet.
2. Fylkestinget i Nord-Trøndelag mener at Hjemfallsutvalgets innstilling ikke gir et godt nok grunnlag for å fremme lovendringsforslag som skal regulere et nytt hjemfallsinstitutt. Dette særlig fordi det er usikkerhet knyttet til i hvilken grad EØS-avtalen gjelder for vannkraftsektoren og hvilket handlingsrom den gir for utformingen av en framtidig ordning. I tillegg er de samfunnsmessige konsekvenser i liten grad utredet.
3. I forhold til EØS-avtalen registreres det at det har vært statens syn at denne ikke gjelder forvaltningen og eierskapet av vannkraftressursene uten at dette standpunktet er fulgt opp gjennom forhandlinger med ESA. Fylkestinget etterlyser initiativ til forhandlinger med ESA, hvilket har vært hovedregelen i alle andre saker av nasjonal betydning, og krever at det gjennomføres slike forhandlinger før saken legges fram for Stortinget.
4. Fylkestinget i Nord-Trøndelag mener videre at de samfunnsmessige konsekvenser må utredes grundigere. Forvaltningen av kraftproduksjonen og infrastrukturen knyttet til denne er sentrale bærebjelker i velferdssamfunnet og beredskapsaspektet er særdeles viktig. Kraftbransjen er en desentralisert næringsvirksomhet representert i alle regioner i Norge og med stor betydning for lokalsamfunnene. Lokalt/regionalt eierskap setter energiselskapene i

en særstilling som aktører i næringsutviklingen i distriktene, og hvor selskapenes organisasjon utgjør viktige kompetanseressurser.

5. Fylkestinget i Nord-Trøndelag kan på bakgrunn av de ovenstående forhold ikke gi sin tilslutning til noen av utvalgets modeller på nåværende tidspunkt og mener at Stortingets behandling av saken må utsettes inntil disse forholdene er avklart.
Fylkestinget vil likevel fremheve at transaksjonsmodellen/rettighetsmodellen i størst grad synes å tilfredsstillende de samfunns- og eiermessige krav som bør stilles, dersom de uavklarte problemstillinger knyttet til modellene kan løses tilfredsstillende.
6. Den kommunale og fylkeskommunale vannkraftproduksjonen er bygget ut og betalt av kommunene, fylkeskommunene og deres innbyggere basert på evigvarende konsesjoner. Endringer av hjemfallsinstituttet medfører dermed erstatningsrettslige spørsmål i tilknytning til Grunnlovens § 105. Fylkestinget i Nord-Trøndelag krever at dette særdeles viktige spørsmålet avklares før det utformes en odelstingsproposisjon med nytt lovforslag.

Protokoll fra fylkestingets behandling i samling 01. – 03.03.2005

Saken ble behandlet i komite for samferdsel, næring og miljø 01.03.2005.

Sakordfører: Oddvar Vigdenes (Sp).

Komitebehandling 01.03.2005

Saksordfører Oddvar Vigdenes presenterte saken.

Marthe Hammer (SV) etterlyste opplysninger i saken om at SV hadde tatt opp saken i fylkestinget i desember.

FORSLAG:

Marthe Hammer (SV) foreslo tillegg etter første setning i pkt 5 i innstillingen:

Offentlig eierskap til vannkraftressursene må være et ufravikelig krav. Om nødvendig må det finnes løsninger som ikke er vurdert av hjemfallsutvalget.

Tor Erik Jensen (H) la fram følgende alternative forslag:

Nord-Trøndelag Høyre mener prinsipielt at hjemfall må opphøre.

I og med at Hjemfallutvalgets mandat ikke var å diskutere et evt. opphør av hjemfall, men kun se på konsekvensene av dette, er ikke opphør av hjemfall et direkte svar på høringen. N-T Høyre mener likevel at opphør er riktig med utgangspunkt i en lik behandling av konsesjonsinnehaverne, samtidig som hjemfall er et klart hinder for interessen i utbygging av kraftressurser.

Nord-Trøndelag Høyre mener, med utgangspunkt i Hjemfallutvalgets innstilling og de begrensninger de ble pålagt m.t.p. å vurdere opphør av hjemfall, at flertallets innstilling er det beste alternativet sett opp mot formålet om å behandle alle eiere likt.

Endre Skjervø (Frp) la fram følgende alternative forslag:

Fylkestinget ønsker at kraftbransjen skal ha rammebetingelser til å sikre en best mulig utnyttelse av vannkraftressursene.

Fylkestinget ønsker å sikre at størst mulig av verdiskapningen kommer fellesskapet til gode. Dette kan for eksempel gjøres gjennom konsesjoner, skatter og avgifter.

Fylkestinget mener at et sterkt offentlig eierskap er i seg selv ikke noen garanti for lave, stabile kraftpriser. Ei heller er det en garanti for en sikker kraftforsyning.

Fylkestinget stiller seg positive til en harmonisering av konsesjonsregelverket for alle aktører

Fylkestinget mener at det ved endringer i lovverket som medfører endringer i eierskapsrettighetene skal erstattes (ref Grunnlovens § 105 om full erstatning ved ekspropriasjon).

VOTERING:

Forslag

Avstemming

Høyres forslag

Falt med 8 stemmer mot (AP, SP, SV, og Frp), og 1 stemme for (H).

Fremskrittspartiets forslag

Falt med 7 stemmer mot (AP, SP og SV), og 2 stemmer for (Frp og H).

Sosialistisk Venstrepartis tilleggsforslag

Falt med 7 stemmer mot (AP, SP, H, og Frp), og 2 stemmer for (SV).

Fylkesrådets innstilling:

Vedtatt med 7 stemmer for (AP, SP og SV), og 2 stemmer mot (H og Frp).

Innstilling til vedtak fra komiteen:

I tilknytning til Olje- og energidepartementets høringsutsendelse av NOU 2004:26 uttaler Fylkestinget i Nord-Trøndelag følgende:

1. Landets vannkraftressurser har hatt og vil fortsatt ha avgjørende betydning for bosetting og næringsliv i distriktene. Hjemfallsinstituttet i Industrikonsesjonsloven av 1917 har bidratt til at det er etablert et offentlig eierskap med stor lokal og regional tilknytning og betydning. Det offentlige eierskapet har stor egenverdi. Nasjonale og lokale hensyn er godt ivaretatt gjennom dagens ordning. Fylkestinget i Nord-Trøndelag ser ikke at det er samfunnsmessige gode argumenter for innføring av et hjemfallsinstitutt som vil medføre uthuling av og betydelige endringer i det offentlige eierskapet.
2. Fylkestinget i Nord-Trøndelag mener at Hjemfallsutvalgets innstilling ikke gir et godt nok grunnlag for å fremme lovendringsforslag som skal regulere et nytt hjemfallsinstitutt. Dette særlig fordi det er usikkerhet knyttet til i hvilken grad EØS-avtalen gjelder for vannkraftsektoren og hvilket handlingsrom den gir for utformingen av en framtidig ordning. I tillegg er de samfunnsmessige konsekvenser i liten grad utredet.

3. I forhold til EØS-avtalen registreres det at det har vært statens syn at denne ikke gjelder forvaltningen og eierskapet av vannkraftressursene uten at dette standpunktet er fulgt opp gjennom forhandlinger med ESA. Fylkestinget etterlyser initiativ til forhandlinger med ESA, hvilket har vært hovedregelen i alle andre saker av nasjonal betydning, og krever at det gjennomføres slike forhandlinger før saken legges fram for Stortinget.
4. Fylkestinget i Nord-Trøndelag mener videre at de samfunnsmessige konsekvenser må utredes grundigere. Forvaltningen av kraftproduksjonen og infrastrukturen knyttet til denne er sentrale bærebjelker i velferdssamfunnet og beredskapsaspektet er særdeles viktig. Kraftbransjen er en desentralisert næringsvirksomhet representert i alle regioner i Norge og med stor betydning for lokalsamfunnene. Lokalt/regionalt eierskap setter energiselskapene i en særstilling som aktører i næringsutviklingen i distriktene, og hvor selskapenes organisasjon utgjør viktige kompetanseressurser.
5. Fylkestinget i Nord-Trøndelag kan på bakgrunn av de ovenstående forhold ikke gi sin tilslutning til noen av utvalgets modeller på nåværende tidspunkt og mener at Stortingets behandling av saken må utsettes inntil disse forholdene er avklart. Fylkestinget vil likevel fremheve at transaksjonsmodellen/rettighetsmodellen i størst grad synes å tilfredsstille de samfunns- og eiermessige krav som bør stilles, dersom de uavklarte problemstillinger knyttet til modellene kan løses tilfredsstillende.
6. Den kommunale og fylkeskommunale vannkraftproduksjonen er bygget ut og betalt av kommunene, fylkeskommunene og deres innbyggere basert på evigvarende konsesjoner. Endringer av hjemfallsinstituttet medfører dermed erstatningsrettslige spørsmål i tilknytning til Grunnlovens § 105. Fylkestinget i Nord-Trøndelag krever at dette særdeles viktige spørsmålet avklares før det utformes en odelstingsproposisjon med nytt lovforslag.

Fylkestingets behandling i plenum 03.03.3005

Utskrift av NTE FKF-styrets vedtak til høringsuttalelse, fattet i møte 18.02.05, var utsendt til fylkestingets medlemmer.

Saksordføreren, Oddvar Vigdenes (Sp) la fram komiteinnstillingen.

Følgende representanter hadde innlegg:

Joar Olav Grøtting (H), Oddvar Vigdenes (Sp), Endre Skjervø (Frp), Arild Grande (Ap), Andre N. Skjelstad (V), Johan Fossan (KrF), Bjørn Arild Gram (Sp).

FORSLAG:

Joar Olav Grøtting på vegne av Høyre:

Fylkestinget mener prinsipielt at hjemfall må opphøre.

I og med at Hjemfallutvalgets mandat ikke var å diskutere et evt. opphør av hjemfall, men kun se på konsekvensene av dette, er ikke opphør av hjemfall et direkte svar på høringen. N-T Høyre mener likevel at opphør er riktig med utgangspunkt i en lik behandling av konsesjonsinnehaverne, samtidig som hjemfall er et klart hinder for interessen i utbygging av kraftressurser.

Fylkestinget mener, med utgangspunkt i Hjemfallutvalgets innstilling og de begrensninger de ble pålagt m.t.p. å vurdere opphør av hjemfall, at flertallets innstilling er det beste alternativet sett opp mot formålet om å behandle alle eiere likt.

Oddvar Vigdenes på vegne av Arbeiderpartiet og Senterpartiet:

Nytt siste avsnitt pkt. 5

Fylkestinget er enig med flertallet i Hjemfallsutvalget om at den resterende del av tredjedelen til vertskommunene skal tilfalle regionnivået ved fordeling av verdier ved hjemfall.

Endre Skjervø på vegne av Fremskrittspartiet:

Fylkestinget ønsker at kraftbransjen skal ha rammebetingelser til å sikre en best mulig utnyttelse av vannkraftressursene.

Fylkestinget ønsker å sikre at størst mulig av verdiskapningen kommer fellesskapet til gode. Dette kan for eksempel gjøres gjennom konsesjoner, skatter og avgifter.

Fylkestinget mener at et sterkt offentlig eierskap er i seg selv ikke noen garanti for lave, stabile kraftpriser. Ei heller er det en garanti for en sikker kraftforsyning.

Fylkestinget stiller seg positive til en harmonisering av konsesjonsregelverket for alle aktører.

Fylkestinget mener at det ved endringer i lovverket som medfører endringer i eierskapsrettighetene skal erstattes (ref. Grunnlovens § 105 om full erstatning ved ekspropriasjon).

VOTERING:

Forslag fra Høyre v/Grøtting:

Falt idet 3 stemmer ble avgitt for og 32 imot.

Forslag fra Fremskrittspartiet v/Skjervø:

Falt idet 3 stemmer ble avgitt for og 32 imot.

Komiteinnstillingen:

Vedtatt med 31 mot 4 stemmer.

Forslag fra Ap og Sp v/Vigdenes:

Vedtatt med 32 mot 3 stemmer.

Fylkestingets vedtak er gjengitt fremst i saken.

Sammendrag:

Dagens konsesjons- og hjemfallsinstitutt – som gir private/utenlandske eiere tidsbegrensede konsesjoner med hjemfall til staten, og offentlige eierer evigvarende konsesjoner - har sørget for at kraftsektoren i dag er eid av det offentlige med ca 90 %. Dette har sikret at verdiene skapt innen næringen har kommet det norske samfunnet til gode. Næringen er av stor regional betydning. Nasjonale og lokale hensyn er godt ivaretatt gjennom det eierskapet som hjemfallsinstituttet har medvirket til.

Landets vannkraftressurser har stor betydning for det norske samfunnet, gjennom å være grunnleggende for kraftforsyning, infrastruktur, verdiskaping og velferd. Dette sammen med ressursens karakter av å være et fellesgode, gjør at det er viktig med sterk offentlig styring og kontroll med ressursen. Offentlig eierskap med lokal og regional forankring er den beste måten å sikre styring og kontroll av ressursen på, - på vegne av befolkningen.

Meravkastningen (grunnrenten) som skapes gjennom utnyttelsen av vannkraftsressursen må i størst mulig grad tilfalle fellesskapet. Hjemfall og offentlig eierskap vil være de sentrale virkemidler for å sikre at grunnrenten tilfaller fellesskapet.

Det er pr dato betydelig usikkerhet knyttet til i hvilken grad vannkraftressursen er omfattet av EØS-avtalen, og hvilket handlingsrom som finnes. Til nå har ulike regjeringer i 1994 og 2002 forfektet at EØS-avtalen ikke gjelder forvaltningen og eierskapet av vannkraftressursene. Forholdet må avklares gjennom forhandlinger mellom Norge og ESA før man endelig kan konkludere i forhold til fremtidig hjemfallsmodell.

Et fremtidig hjemfallsinstitutt må i tillegg til å sikre nasjonale interesser, være utformet slik at det fremmer samfunnsøkonomiske lønnsomme investeringer og omstruktureringer samtidig som den offentlige styringen over ressursene videreføres også for fremtiden.

Ingen av hjemfallsutvalgets modeller tilfredsstiller fullt ut de krav som bør stilles til et framtidig hjemfallsregime og vil ha som konsekvens en uthuling av dagens offentlige eierskap. Samtidig gir utvalgets innstilling i altfor liten grad en god vurdering av samfunnsmessige konsekvenser av de ulike forslagene, noe både Samarbeidende kraftfylkes representant i utvalget og mindretallet bestående av LS, LVK og LO påpeker. Endringer av hjemfallsinstituttets virkning på offentlig økonomi, direkte og indirekte sysselsetting samt beredskap og leveringssikkerhet er lite drøftet.

Samtlige forslag vil gi verditap av stor betydning for dagens eiere, verdier som er bygd opp av kommuner, fylkeskommuner og deres innbyggere gjennom lang tid. Denne problemstillingen vil neppe kunne løses uten at man gjør en reell vurdering av erstatningsrettslige spørsmål

Konklusjonen blir at Stortinget ikke bør fatte vedtak om ny hjemfallsordning på bakgrunn av det fremlagte utvalgsarbeid og lovendringsforslag. Stortinget bør anbefales å pålegge regjeringen å forhandle med ESA om handlingsrommet for hjemfallsinstituttet. Først når dette er avklart kan Stortinget realitetsbehandle forslag til hvordan det fremtidige hjemfallsinstituttet kan utformes. Dette gir også tid til bedre samfunnsmessige utredninger av de ulike løsninger og uavklarte problemområder.

Fylkesrådets vurdering:

Fylkesrådet konstaterer at de forslag som legges frem av forskjellige grupperinger i lovutvalget, innebærer at kommunalt og fylkeskommunalt eierskap til vannkraftressurser blir avvirket i løpet av første konsesjonsperiode.

Et mindretallsforslag til iverksettelse (transaksjonsmodellen) sikrer mot at lokalt offentlig eierskap blir tvangsavviklet umiddelbart. Men ettersom enhver endring i eierforhold vil utløse konsesjonsplikt, er det stor sannsynlighet for at kommunale og fylkeskommunale eierskap også med denne form for iverksettelse av nye regler for hjemfall vil bli avvirket over tid.

De foreliggende forslag er av en slik karakter og har slike konsekvenser for forvaltningen av landets vannkraftressurser, at de må avvises. Av denne grunn går en ikke inn på en vurdering av de enkelte forslag og modeller. En konsekvens av NOU 2004:26 må være at regjeringen tar de innkomne uttalelser fra 2003 og de som kommer nå i 2005 på alvor og bearbeider problemstillingene på bakgrunn av våre nasjonale målsettinger.

Regjeringen må i forhandlinger med ESA skape klarhet i hvorvidt EØS-avtalen tillater at vi ivaretar våre nasjonale interesser i samsvar med gjeldende lovgivning.

Norge må ut fra premissene som ble lagt frem for Stortinget ved ratifisering av EØS-avtalen og senere offisiell norsk forståelse av avtalen, ta kontakt med ESA med sikte på å komme frem til en felles forståelse av de formuleringer i avtalen som angår vassdragsforvaltning og hjemfall.

Hvor uavklart forholdet til EØS-avtalen på dette området er, illustreres veldig klart ved en utredning professor dr. juris Finn Arnesen har utført på oppdrag for Kommunenes Sentralforbund. I kortversjon er hans vurdering (sitat fra Kommunal Rapport 26. januar 2005):

” – Vi har ingen hjemfallsordning lenger. Den ble opphevet da EØS-avtalen trådte i kraft. Men vi har stor frihet til å utforme en ny ordning! ”

Professoren retter skarp kritikk til Olje- og energidepartementet som utformet mandatet for hjemfallsutvalgets EØS-utreder: *”- Det lå utenfor hans mandat å se på hjemfallsinstituttets rettslige stilling i dag. Men dette har stor betydning for hva Norge kan tillate seg!”*

Fylkesrådet savner også en vurdering av hvordan de forskjellige modeller for hjemfall vil kunne påvirke dagens eierskap og hvilke konsekvenser det må antas å få for det regionale utviklingsarbeidet og for samfunnets sårbarhet og sikkerhet hvis det kommer inn eiere med andre og avvikende prioriteringer i forhold til dagens eierskap.

Fylkesrådet finner at de påpekte uavklarte forholdene er av en slik betydning for utformingen av et nytt hjemfallsinstitutt at uttalelsens hovedbudskap må være at det kreves at saken ikke fremmes for Stortinget før det foreligger større grad av avklaring.

Steinkjer, 14. februar 2005

Alf Daniel Moen
fylkesrådsleder
(sign.)

Saksutredning for fylkestinget

Hjemmel/referanse for saken:

Brev fra OED, datert 01.12.2004, Høring – NOU 2004: 26 Hjemfall

Utrykt vedlegg:

NOU 2004: 26 – Hjemfall. <http://odin.dep.no/filarkiv/228800/NOU404026-TS.pdf>

Innledning

Olje- og energidepartementet sendte 29. november 2002 ut et høringsnotat med forslag til endringer i konsesjonslovgivningen. Høringsfristen var satt til 28. februar 2003. "Høringsfristen er endelig" het det bl.a. i brevet.

Ved brev av 23.01.2003 ga departementet, ut fra sakens betydning for mange av høringsinstansene, likevel en fristforlengelse på én måned.

Fylkestinget fikk seg forelagt høringssaken som sak 48/2003 til behandling i møte 26.03.2003.

Departementet hadde da tidligere gjennom en pressemelding bekjentgjort at det på bakgrunn av sterke henstillinger fra høringsinstansene, og muligheten for å kunne belyse ulike synspunkter på en egnet måte, var besluttet å sette ned *"et bredt sammensatt utvalg som skal utrede hvordan hjemfallsinstituttet bør utformes for fremtiden"*. Det ble gitt uttrykk for at *"høringsrunden vil bli gjennomført som forutsatt. Høringsuttalelsene vil kunne gi det offentlige utvalget et verdifullt grunnlag for det videre arbeidet."*

Hjemfallsutvalget ble oppnevnt ved kgl res av 4. april 2003 og avga innstilling 30. nov. 2004.

Hjemfallsutvalgets sammensetning og mandat

I hovedsak ble utvalget satt sammen av representanter for forskjellige *interessegrupper* med advokat Tore Vestbakke som leder. Tre departementer og seks interesseorganisasjoner har vært representert i utvalget. I tillegg ble det oppnevnt en frittstående økonom og en frittstående jurist. På den måten ble medlemmene i alt vesentlig rekruttert blant jurister og økonomer.

Utvalgets mandat gjaldt utformingen av en fremtidig hjemfallsordning. Spørsmålet om opphevelse av hjemfallsordningen lå ikke til utvalgets mandat, men utvalget ble bedt om å beskrive konsekvensene av en oppheving av instituttet.

Mandatet inneholder visse føringer for utvalgets arbeid idet det uttrykkelig var angitt at det i arbeidet skulle legges vekt på:

- *Langsiktig nasjonal handlefrihet, styring og kontroll med forvaltningen av vannkraftressursene*
- *Hensynet til offentlige inntekter*
- *God ressursbruk, verdiskaping og konkurranse i et velfungerende kraftmarked*
- *Harmonisering av regelverket mellom aktørene*
- *Konsekvenser for eierstruktur og inntektsfordeling*
- *Forenkling av lovgivningen*
- *Forutsigbarhet og transparens når det gjelder kriterier for konsesjonsvedtak*

I løpet av utredningsarbeidet ble det presisert at utvalget ikke skulle behandle vannfall og kraftverk ervervet før 1909 og heller ikke spørsmålet om grunnlovsværn. Det fremgår heller ikke av mandatet, verken til utvalget eller utvalgets EØS-utreder, at hjemfallsinstituttets rettslige stilling i dag i forhold til EØS-lovgivningen skulle behandles.

Mandatet tar utgangspunkt i at vassdragene er fornybare og evigvarende ressurser av stor nasjonal betydning, både økonomisk og miljømessig og av hensyn til leveringssikkerhet for kraft. Det registreres at mandatet peker på *stor nasjonal betydning*. Her står "nasjonal" til forskjell fra og i motsetning til lokal og regional. Videre skal det legges vekt på *nasjonal* styring og kontroll. Her står "nasjonal" til forskjell fra *offentlig* styring og kontroll. På den måten blir lokale og regionale offentlige organer nærmest definert bort fra å kunne ivareta styring og kontroll av ressursene i eget nærområde..

I mandatet er det videre fokusert på regelverk og økonomi. Sammen med utvalgets sammensetning har dette gitt utvalget legitimitet til å la utredningen få en slagside mot jus og økonomisk teori på bekostning av bl.a. allmenne hensyn, subsidiaritet og hensynet til kommende generasjoner. Utvalget bekrefter selv dette ved at det har "*innhentet flere eksterne utredninger, både til juridiske og samfunnsøkonomiske problemstillinger*".

Hjemfallsutvalget avga sin utredning til Olje- og energidepartementet 30. nov. 2004. NOU 2004: 26 Hjemfall er sendt ut på høring med frist for uttalelser satt til 1. mars 2005.

DAGENS HJEMFALLSINSTITUTT

Det gis *evigvarende (tidsubegrensede) konsesjoner* til stat, kommuner og fylkeskommuner og foretak/selskap eid av disse.

Det gis *tidsbegrensede konsesjoner på 60 år* til private og utenlandske eiere. Utenlandske foretak (også eid av offentlige organer, f. eks. Vattenfall) er likestilt med private.

Ved konsesjonstidens utløp tilfaller vannfallet og alle tilhørende anlegg staten vederlagsfritt – hjemfall.

Omsetning av vannfall og reguleringsanlegg er konsesjonspliktig. Ved overdragelse fra offentlige til private slik at det offentlige eierskapet synker under 2/3, har konsesjonsmyndighetene lagt til grunn at ny konsesjon på 60 år regnes fra opprinnelig konsesjonstidspunkt.

KORT OM HJEMFALLSUTVALGETS INNSTILLING

Utvalgets innstilling er preget av betydelig uenighet og delt i de fleste spørsmål. Noe annet var kanskje ikke å forvente på bakgrunn av de ulike reaksjoner som kom på Regjeringens høringsnotat i november 2002. Utvalgets sammensetning og mandat synes i tillegg å ha bidratt til vanskelige arbeidsbetingelser.

Hovedmodeller.

Utvalgets flertall (9 av 12 medlemmer) går inn for løsninger som innebærer at det innføres tidsbegrensede konsesjoner for alle offentlige konsesjonærer, men hvor den fremtidige konsesjonæren på hjemfallstidspunktet har en ubetinget rett til en andel i det hjemfalte anlegg eller av dets markedsverdi. Innen dette flertallet er det ulike syn på flere enkeltelemer. Seks av medlemmene foreslår et *partiell hjemfall* (delvis hjemfall) som omfatter 2/3 av fallrettighet og kraftanlegg, - mens resterende eierandel forblir hos konsesjonæren, dog med en rett for staten til å innløse denne dersom særlige samfunnshensyn gjør seg gjeldende.

Tre av utvalgsmedlemmene går inn for en modell med **tradisjonelt hjemfall** (totalhjemfall) til staten med kompensasjon i form av etteroppgjør til konsesjonæren (billighetserstatning). Kompensasjonen skal tilsvare 1/5 (20 %) av hjemfallsobjektet og staten står fritt til å beslutte om oppgjøret skal skje i form av økonomisk vederlag eller eierandel.

Implementeringsmetode.

Et flertall på ni medlemmer legger til grunn at den fremtidige hjemfallsordningen innføres etter **lovtidspunktmodellen**, det vil si at vilkår om hjemfall pålegges fra lovendringsdato.

Mindretallet på tre medlemmer mener prinsipielt at ny hjemfallsordning bør innføres ved den såkalte **transaksjonsmodellen**, det vil si at vilkår om hjemfall pålegges fra det tidspunkt det gjøres et salg av eierandel (en transaksjon).

Transaksjonsmodellen innebærer at alle kjøpere likestilles enten de er offentlige eller private konsesjonærer, og gis konsesjon på 60 år regnet fra transaksjonstidspunktet.

Subsidiært går disse medlemmer inn for den såkalte **rettighetsmodellen**, hvor nye, tidsbegrensede konsesjoner innføres for offentlige konsesjonærer fra lovendringstidspunktet. De av dagens konsesjonærer som på hjemfallstidspunktet mister sine konsesjoner på grunn av de nye reglene, gis rett til 45 % av kraftanlegget eller dets verdi.

Konsesjonsperiodens lengde.

Et flertall på sju medlemmer foreslår at konsesjonsperioden settes til **75 år**, - utvalgets øvrige medlemmer foreslår **60 år**. Hjemfall inntreffer når konsesjonsperioden er utløpt.

I dagens regime regnes konsesjonstiden fra da opprinnelig konsesjon ble gitt. For offentlige eiere med tidsubegrenset konsesjon utløses hjemfall ved salg av eierandeler over 1/3 til private, og da regnet fra tidspunktet da opprinnelig konsesjon ble gitt.

Private konsesjoner.

Et flertall på syv medlemmer legger til grunn at konsesjoner til private omgjøres slik at de gis **ny konsesjonsperiode fra lovendringstidspunktet** og med samme hjemfallsinnhold som utvalgets flertall foreslår for offentlige konsesjonærer. To av disse medlemmene forutsetter at også framtidig bruk av kraften skal knyttes opp til industriproduksjon i Norge.

Mindretallet (herunder statens representanter) mener betingelsene knyttet til de private konsesjonene skal være uendret. Flertallsforslaget vil innebære en verdioverføring på flere milliarder fra staten og kommunene til de private konsesjonærene.

Fordeling av verdier ved hjemfall.

Utvalget foreslår at vertskommunenes lovbestemte rett på inntil en tredjedel av de hjemfalte verdiene videreføres, men med en annen fordeling som modererer inntektene til vertskommunene. Et flertall på ni foreslår en ordning der det overskytende innenfor tredjedelen overføres til en større region. Statens representanter mener den overskytende del bør tilfalle staten.

Foregrepet hjemfall.

Ordningen med foregrepet hjemfall er foreslått videreført i hovedsak som nå. Ordningen vil da også få anvendelse på offentlig eide kraftverk som hjemfaller.

Utvalgets premisser rundt spørsmål om hjemfall

Utvalget har i NOU 2004:26 redegjort for premissene for sin utredning i et særskilt kapittel, *Kap. 6 Premisser rundt spørsmålet om hjemfall*. Utvalget har tatt utgangspunkt i de hensyn som er nevnt i mandatet (s. 67) og i tillegg kommentert to uttrykk som har vært brukt i diskusjonen rundt hjemfallsinstituttet, *verdinøytralitet og salgspress*. (s 75) I det etterfølgende omtales en del av premissene, men det anses ikke hensiktsmessig å gå inn på for mange detaljer i utvalgets redegjørelse for premissene som er lagt til grunn for utredningen.

I forbindelse *nasjonal råderett over vassdragsressursene* (avsnitt 6.1) som er ett av målene for vassdragspolitikken, uttrykker hjemfallsutvalget bl.a. at "*offentlig styring og kontroll med vassdragsressursene må derfor utøves gjennom lovgivningen, med mindre det offentlige innehar en residual styringsrett gjennom eierskap.*" (s 67) Dette innebærer at den residuale styringsretten gjennom offentlig eierskap kompletterer den styringsretten som tillegges det offentlige gjennom lovgivningen. Disse to delene av styringsretten *utgjør til sammen den komplette nasjonale styringsretten* som utøves gjennom kommune, fylkeskommune og/eller staten, avhengig av hvilke lovbestemmelser det angår og hvor det offentlige eierskapet ligger.

I forbindelse med *hensynet til offentlige inntekter* (avsnitt 6.2), må det pekes på at også de residuale inntekter etter at det offentlige har tatt skatter og avgifter, gjennom offentlig eierskap også vil tilfalle fellesskapet. Det kan reises berettiget tvil om hva som i fremtiden vil være den mest robuste inntektskilde, beskatning eller eierinntekter. Norske eiere av vannkraft utøver allerede et betydelig press for endrede skatteregler til egen fordel. Med begge kanalisert til det offentlige, blir imidlertid spørsmålet uten reell interesse.

Omtalen av *effektiv ressursbruk, verdiskapning og konkurranse* (avsnitt 6.3) er bygd på økonomisk teori på kvalitativt nivå. Det kan ikke sees å være gjort forsøk på å gjøre produksjon (og distribusjon) av vannkraft i Norge til gjenstand for kvantifiserte analyser med hensyn til relevante målstørrelser for effektivitet, verdiskapning (for hvem?) eller (pris)konkurransens vilkår i bransjen. Drøftingene her henger i løse luften i forhold til utfordringene i norsk kraftforsyning.

Ethvert reguleringsanlegg skal manøvreres i samsvar med et reglement fastsatt av Kongen. Som regel har utkast til reglement for manøvreringen vært forelagt Stortinget i samband med behandlingen av konsesjonssaken.

Det er bemerkelsesverdig at utvalget har kunnet slutføre drøftinger av effektiv ressursbruk, verdiskapning og konkurranse uten å komme inn på hvordan *reglementene for manøvrering* av reguleringene vil kunne påvirke disse. I et fremtidig regime er risikoen til stede for at det vil oppstå interessekonflikter mellom hensyn til f.eks. avkastning, effektiv ressursbruk og reglementets bestemmelser. Historisk sett har det ikke vært tvil om at reglementet for manøvreringen skulle gå foran i slike interessekonflikter. Med et kommersialisert kraftmarked er det imidlertid grunn til å forvente et press mot disse reglementene for å fremme de kommersielle verdier, jf. det press mot skatteregimet som allerede er registrert.

Et mindretall på fire av utvalgets medlemmer er av den oppfatning at det ikke er sannsynliggjort at det vil oppstå samfunnsmessige tap av betydning ved at dagens eiere fortsetter å eie norsk kraftproduksjon. (s 72)

Harmonisering av regelverket mellom aktørene (avsnitt 6.4) er også av de hensyn som er fremhevet i mandatet. Der heter det at utvalget skal legge vekt på harmonisering av regelverket mellom aktørene. Utvalget slår fast at harmonisering av et regelverk innebærer å gjøre regler mer like (eventuelt helt like). (s. 72)

Her innbyr problemstillingen til å skape likhet i økonomisk resultat med og uten hjemfall på økonomisk teoris egne premisser.

Sett at verdien som skal tilfalle det offentlige uten vederlag etter 60 år i dag er kr. 10,00. En stipulert restverdi som om 60 år skal tilfalle det offentlige uten vederlag, har med en kalkulasjonsrente på 10 % p.a. en nåverdi på ca. 0,3 % . Settes restverdien etter 60 år like stor som verdien i dag, dvs. kr. 10,00, blir nåverdien av hjemfallet ca 3 øre.

Videre har en netto inntektsstrøm på kr. 1,00 per år over 60 år en nåverdi på kr. 9,97 når avskrivning pluss avkastningskrav mv. settes til 10 % p.a. Den samme kontantstrøm vil på ubegrenset tid ha en nåverdi på kr. 10,00.

Det kan med andre ord være realistisk med gjeldende regler for hjemfall å etablere like økonomiske vilkår for aktør med hjemfall og for aktør uten hjemfall. Det kan gjøres ved at sistnevnte blir avkrevd et gebyr for konsesjon uten hjemfall. Størrelsen på et slikt gebyr vil kunne fastsettes basert på differansen i nåverdier for konsesjon uten og for konsesjon med hjemfall. En slik vinkling er ikke drøftet i utredningen.

En radikalt annerledes form for harmonisering av reglene for alle markedsaktører, kan være å **beslutte politisk** at ingen aktør i kraftmarkedet skal ha anledning til å eie vannfall og eventuelt andre naturressurser, men skal kunne leie bruksrett av offentlige eiere for en tidsbegrenset periode. På den måten vil vår generasjon kunne ivareta kommende generasjoners tarv på et etisk forsvarlig grunnlag. Et slikt alternativet er heller ikke drøftet i utredningen.

Utvalgets behandling av **det rettslige rammeverk** (avsnitt 6.6) avdekker betydelige dissenser i utvalget, både hva angår grunnlovens bestemmelser om erstatning (§ 105), Den europeiske menneskerettighetskonvensjon (EMK) og EØS-avtalen. Spesielt forholdet til EØS-avtalen er det grunn til å vie større oppmerksomhet.

Da departementet i november 2002 presenterte forslag til endringer i industrikonsesjonsloven og i vassdragsreguleringsloven, ble det i høringsnotatet, som en del av bakgrunnen, opplyst at EFTAs overvåkingsorgan (ESA) har anført at gjeldende konsesjonsregler med ulike bestemmelser om konsesjonstid og hjemfall for offentlige og private erververe, er i strid med EØS-avtalens bestemmelser om fri etableringsrett og fri kapitalbevegelse.

Departementet opplyste samtidig at Norges standpunkt er at konsesjonsbestemmelsene er en del av ressursforvaltningen, som faller utenfor EØS-avtalens virkeområde, og at konsesjons-systemet dekkes av EØS-avtalens artikkel 125 som bestemmer at EØS-avtalen ikke på noen måte skal berøre avtalepartenes bestemmelser om eiendomsretten.

Hjemfallsutvalget har ikke lagt Norges standpunkt til grunn, men gitt førsteamanuensis dr. juris. Olav Kolstad i oppdrag å redegjøre for de skranker som EØS-avtalen utgjør for utformingen av hjemfallsinstituttet. Kolstads mandat ble fastlagt av OED og innbefatter ikke hjemfallsinstituttets rettslige stilling i dag. Redegjørelse ligger ved NOU 2004:26 som vedlegg 3 (dvs. vedlegg til uttrykt vedlegg 1 til saken her).

Flertallet i utvalget, 9 av 12 representanter, har åpenbart lagt Norges standpunkt til side og i stedet benyttet den innhentede redegjørelsen som grunnlag for sine vurderinger. Dette flertallet har med referanse til redegjørelsen fra førsteamanuensis Kolstad bl.a. pekt på at de har lagt stor vekt på at mindretallets forslag til nytt regime vil være ulovlig etter EØS-avtalen (s 126) og på det grunnlaget lagt forslaget til sides.(s 144) Utvalgets flertall legger for øvrig også vekt på at ESA har tatt opp om dagens system er forenlig med EØS-avtalen. (s 109)

Mindretallet viser til at det råder stor usikkerhet om hvilken handlefrihet Norge har i forhold til EØS-avtalen. (s 149) Disse medlemmer peker på at EØS-utredningen har på alle punkter som gjelder forholdet mellom norsk rett og EØS-avtalen kommet til andre konklusjoner enn den norske stat (s 157) og mener at den norske stat bør klargjøre forholdet mellom norsk rett og EØS-avtalen gjennom forhandlinger med ESA, og med utgangspunkt i de to modeller disse medlemmer mener bør ligge til grunn som mulige hjemfallsmodeller fremover.

Oppsummering/konklusjon

Forslagene til ny ordning for hjemfall er åpne for fri etableringsrett og fri kapitalbevegelse innen EØS-området, selv om *Norges offisielle holdning er at disse forhold ikke faller inn under avtaleområdet*. Dette forholdet representerer en trussel mot Norges nasjonale råderett både på kort og lang sikt, og kan frata kommende generasjoner styring og kontroll over landets vannkraftressurser. Utvalget gir uttrykk for at offentlig styring og kontroll må utøves gjennom lovgivning, *med mindre det offentlige har en residual styringsrett gjennom eierskap*. Her går det frem at lovgivning og offentlig eierskap vil utfylle hverandre slik at de sammen oppfyller målsettingen om nasjonal råderett over vassdragsressursene.

Det er en uomtvistelig konsekvens av de foreslåtte ordninger for hjemfall at kommunene og fylkeskommunene blir fratatt eiendomsretten til vannkraftverk med mindre offentlige eiere får anledning til å beholde de kraftverk de har inntil de selv måtte velge å avvike eierskapet. En viss tid etter slik avvikling skal også disse eiendommene tilfalle staten.

Ikke noe forslag åpner for hjemfall til kommune eller region, selv ikke for vannfall som tidligere er ervervet av kommunen eller regionen og er ikke drøftet i utvalgets utredning. Hvordan samfunnets sårbarhet og sikkerhet kan bli påvirket som konsekvens av reglene for hjemfall er heller ikke tema i utredningen.

En uomtvistelig konsekvens av forslagene om hjemfall til staten for alle vannkraftanlegg blir at lokalt offentlig eierskap til vassdragsressursene med tiden vil måtte opphøre. Et mindretall har riktig nok foreslått unntak fra vilkår om hjemfall for *etablert* offentlig eierforhold så lenge det opprettholdes (transaksjonsmodellen).

Alle forslagene synes å innebære en svekkelse av den nasjonale styring og kontroll som i dag er fordelt på lokalt, regionalt og sentralt nivå. Og den delen som blir igjen, ville ifølge forslagene med tiden bli samlet på statens hånd. Hvordan staten i dette perspektivet skal forvalte sitt eierskap etter hjemfall er ikke drøftet, - legges utvalgets EØS-utredning til grunn kan handlingsrommet synes å være begrenset.